

**МІНІ-ПОРАДНИК
ДЛЯ БАТЬКІВ
ПОМЕРЛОЇ ДО
НАРОДЖЕННЯ
ДИТИНИ,
А ТАКОЖ ДЛЯ
ДРУЗІВ ЦИХ
БАТЬКІВ**

**ДИТИНА, ЯКА ПОМИРАЄ В БУДЬ-ЯКИЙ
МОМЕНТ ЖИТТЯ, НАВІТЬ ДО СВОГО
НАРОДЖЕННЯ, – ЦЕ ТАКА САМА ЛЮДИНА,
ЯК ТИ АБО Я. ВОНА ЗАСЛУГОВУЄ НА ПОВАГУ,
ДОБРЕ СТАВЛЕННЯ ТА ГІДНЕ ПОХОВАННЯ.**

Смерть дитини – це один із найважчих досвідів, який може пережити людина. Смерть іще не народженої дитини – велике горе для її батьків. Разом із малюком помирають усі пов'язані з ним події, мрії, плани. Окрім великого болю від втрати своєї кровинки, з'являється запитання: а що тепер з нею, моєю дитинкою? У цей нелегкий час батьки, а особливо жінка, яка втратила дитину, потребують підтримки й розуміння найближчих людей. Як допомогти в цій ситуації та не зашкодити? На що звернути увагу?

Варто пам'ятати, що кожна особа, яка виявить бажання поховати померлу дитину, має право це зробити.

**ПОХОВАННЯ ДИТИНИ
ЗА ВЛАСНИМ ВИБОРОМ,
В ОТОЧЕННІ БЛИЗЬКИХ
ТА ДРУЗІВ, ДОПОМАГАЄ
БАТЬКАМ ПЕРЕЖИТИ
ЖАЛОБУ ПІСЛЯ СМЕРТІ
ДИТЯТИ.**

ЧИННЕ ЗАКОНОДАВСТВО

дає батькам можливість забрати тіло мертвонародженої дитини та гідно його поховати. На жаль, це право стосується лише мертвонароджених дітей, термін вагітності якими становив 22 повні тижні або більше (перинатальний період). Однак варто в кожній ситуації зробити все можливе, щоб забрати тіло дитини й гідно його похоронити.

Поведінку батьків у ситуації народження мертвої дитини регулюють такі нормативно-правові документи: Наказ Міністерства юстиції від 18.10.2000 р. № 52/5 «Про затвердження Правил реєстрації актів громадянського стану в Україні» та Наказ Міністерства охорони здоров'я України від 08.08.2006 р. № 545 «Про впорядкування ведення медичної документації, яка підтверджує випадки народження і смерті».

ЯК МАЮТЬ ПОВОДИТИСЯ БАТЬКИ ТА МЕДПЕРСОНАЛ У ВИПАДКУ СМЕРТІ ДИТИНИ В ЛОНІ МАТЕРІ?

Якщо батьки в лікарні довідалися, що їхня дитина померла, необхідно негайно висловити бажання отримати її тіло. Згідно з законом:

1.3. Після закінчення пологів, ускладнених мертвонародженням, забезпечується **право матері на візуальну інформацію щодо народження мертвої дитини** (плода). У разі свідомого небажання жінки бачити мертву дитину (плід) або ситуації, загрозової для стану здоров'я жінки, інформація щодо причин несприятливого результату пологів з показом мертвої дитини (плода) надається близьким родичам породіллі з відповідним записом в історії пологів.

1.4. **З батьками дитини/жінкою або близькими обговорюють питання щодо поховання тіла дитини** та інформують їх про порядок здійснення його лікувально-профілактичним закладом, передбачений нормативними документами. Отримання згоди на поховання тіла дитини лікувально-профілактичним закладом фіксується відповідним записом в історії пологів з особистим підписом породіллі у відповідності до наказу МОЗ України від 03.07.95 №124 «Про вдосконалення ведення медичної документації, яка засвідчує випадки народження і смерті».

1.5. **Батьків/жінку інформують про необхідність та визначений порядок проведення патолого-анатомічного дослідження тіла дитини** відповідно до нормативно-правових актів для отримання поінформованої згоди на це.

1.6. **Під час перебування жінки в акушерському стаціонарі керівником закладу (завідуючим відділення) у спокійній обстановці, в окремому приміщенні проводиться спільна бесіда з нею та її (за бажанням) чоловіком.** Метою такого спілкування є роз'яснення причин смерті дитини, надання необхідних пояснень щодо дій медичних працівників, стану здоров'я породіллі, рекомендацій щодо подальшої реабілітації репродуктивної функції.

(Додаток 4 до Методичних рекомендацій щодо організації надання стаціонарної акушерсько-гінекологічної та неонатологічної допомоги)

ЯК ЗАБРАТИ ТІЛО ДИТИНИ З ЛІКАРНІ?

Поховання мертвонароджених і дітей, які померли на першому тижні життя (після народження), здійснюють батьки або родичі дитини після реєстрації закладом охорони здоров'я її смерті (мертвонародження) в органах реєстрації актів громадянського стану. При відмові батьків провести поховання дитини, яка померла в перинатальному періоді (мертвонародженої), поховання здійснює заклад охорони здоров'я.

Щодо виплат: якщо Ви мали відпустку у зв'язку з вагітністю й пологами, то Вам необхідна довідка, щоби провести перерахунок згідно з листком тимчасової непрацездатності. Якщо мертвнонародженого хороните Ви, Вам має бути виплачена компенсація витрат із Фонду соціального страхування (можна оформити й отримати на місці роботи). Відповідно до вищевказаних документів, факт мертвонародження підтверджується *Свідоцтвом про перинатальну смерть* (форма № 106-2/о), яке до відділу РАГСу передає сам лікувальний заклад (відповідальність лежить на головному лікарі закладу).

Свідоцтво про перинатальну смерть необхідне для поховання дитини на цвинтарі та для виплати допомоги на похорон.

ЯК ОРГАНІЗУВАТИ ПОХОРОН ДИТИНИ?

Якщо батьки, які забрали з лікарні тіло дитини, прагнуть **католицького похорону**, вони можуть звернутися до парафії з довідкою про смерть дитини, прохаючи про похорони згідно з ритуалом поховання нехрещеної дитини. Ритуал передбачає повне поховання з присутністю тіла дитини. Свята Меса відправляється в шатах білого кольору. Тексти молитов спеціально підібрані до ситуації втрати нехрещеної дитини та вказують, що це передусім Меса в намірі тих, хто страждає через втрату дитини.

ДЕ ПЕРЕБУВАЄ ДУША ДИТИНИ?

«Щодо дітей, які вмерли без Хрещення, то Церква може тільки довірити їх Божому Милосердю, як вона це робить у чині їхнього похорону.

Справді, велике милосердя Бога, Який прагне, щоб усі люди були спасенні, і ласкавість Ісуса до дітей, через яку Він каже: “Пустіть дітей приходити до Мене, не бороніть їм” (Мк 10, 14), – дозволяють нам сподіватися, що існує дорога спасіння для дітей, померлих без Хрещення» (Катехизм Католицької Церкви, 1261).

«Нас утішає усвідомлення, що немає повного знищення тих, хто вмирає, а віра запевняє нас, що воскреслий Господь ніколи нас не покине. Так ми не даємо смерті “отруїти наше життя, знищити наші почуття, кинути нас у темну безодню”. Біблія говорить про Бога, що створив нас із любові і вчинив, щоб наше життя не закінчувалося зі смертю. [...] Наші близькі не зникли в темряві пустки: надія переконує нас, що вони – у добрих і сильних руках Бога» (Amoris Laetitia, 256).

**«БОЖЕ, СЕРЦЕЗНАВЧЕ
І НАЙКРАЩИЙ РОЗРАДНИКУ,
ТИ ЗНАЄШ ВІРУ ЦИХ БАТЬКІВ.
УЧИНИ, ЩОБ ТІ, ЩО
ОПЛАКУЮТЬ СВОЮ ПОМЕРЛУ
ДИТИНУ, ВІДЧУВАЛИ, БУЛИ
ПЕРЕКОНАНІ, ЩО ЦЯ ДИТИНА
ДОРУЧЕНА ТВОЇЙ
БОЖЕСТВЕННІЙ МИЛОСТІ».**

ЯК ПЕРЕЖИТИ БІЛЬ ВТРАТИ?

Втрата дитини – це величезне горе для батьків, якого не можна висловити. Якщо маєте можливість і прагнення попроситися зі своєю дитиною, зробіть це. Дайте їй ім'я та звертайтеся до неї на ім'я. Дозвольте собі виражати горе через плач, смуток, жаль. Пам'ятайте, що всі сумують по-різному, тому не майте претензій до чоловіка чи дружини, які роблять це інакше, ніж ви.

➤ Усвідомивши і прийнявши свої почуття, спробуйте позбутися нераціональних, які ніяк не допомагають пережити горе, а тільки розпалюють його з новою силою. Це, наприклад, почуття провини або гніву (на себе, чоловіка або лікарів, які зробили недостатньо). Повірте, ви зробили все можливе. Якби вихід був, ви його знайшли б.

➤ Після такого важкого емоційного стресу може настати період заціпеніння, коли нічого не хочеться і все відбувається, мов у сні. Не бійтеся такого ступору, він цілковито зрозумілий після всіх випробувань, які випали на вашу долю. Поступово він мине, але організмові потрібен час для відновлення.

➤ Подумайте, що найкраще вам допоможе принаймні трохи відволіктися від страждань: узяти відпустку, кудись поїхати... Не варто в цей період (перший рік після втрати) займатися важливими справами, робити вагомі вибори, вам потрібен час, щоб на все подивитися раціонально.

➤ Якщо ви побожна людина, спробуйте знайти розраду у своїй вірі. Не бійтеся молитися, розмовляти з Господом, виливаючи Йому душу, говорячи про все, що відчуваєте та переживаєте. Якщо вам важко молитися, не засуджуйте себе. Бог вас не осуджує, адже Він ще ближчий до тих, хто страждає.

➤ Постарайтеся не забувати про себе: достатньо спіть, нормально їжте, пийте багато води, не зловживайте алкоголем, а також не приймайте ліків, не призначених лікарем.

➤ Не уникайте спілкування з рідними, друзями. Якщо вам здається, що вони не розуміють вашого болю, а розмови з ними не приносять полегшення, шукайте однодумців серед побожних людей – можливо, когось, хто пережив схоже горе. Відвідуйте християнські форуми та спеціальні спільноти, де знаходять розраду люди, об'єднані спільним горем.

**ПЕРЕЖИТИ ГОРЕ – НЕ ОЗНАЧАЄ ЗАБУТИ.
ЦЕ ОЗНАЧАЄ НАВЧИТИСЯ
ПОВНОЦІННО ЖИТИ ПІСЛЯ ВТРАТИ.**

➤ Знайдіть спосіб шанувати пам'ять дитини. Запаліть свічку на згадку про свого малюка й усіх померлих дітей. Це може бути день смерті або день, коли багато батьків вшановують смерть своїх діток – наприклад, 15 жовтня. Візьміть участь у спільному молебні, присвяченому дітям, які вже відійшли до Господа, або помоліться в колі сім'ї.

➤ Якщо у вас є інші діти, які знають про смерть братика чи сестрички, не забувайте, що й вони по-своєму переживають цю втрату. Вони, як і ви, потребують зрозуміння своїх почуттів, спілкування, присутності, любові.

➤ Не всім вдається пройти цей шлях самотійно, тому не соромтеся звертатися до психотерапевта (найкраще християнського) за допомогою, щоб дізнатися у фахівця, як пережити смерть дитини. Можливо, саме він знайде ті слова, які дадуть вам можливість вийти з тривалого стану скорботи.

ОЧІКУВАННЯ БАТЬКІВ ПІСЛЯ ВТРАТИ ДИТИНИ

1. Я хотіла би, щоб моя дитина не померла. Хотіла б отримати її назад.

2. Я хотіла б не боятися промовляти ім'я своєї дитини. Моя дитина існувала й була для мене дуже важлива. Мені треба почути, що вона була важлива і для тебе.

3. Якщо я плачу або емоційно реагую, коли ти говориш про мою дитину, хочу, щоб ти знав: що це не тому, що ти раниш мене. Я відчуваю тоді, що ти пам'ятаєш; відчуваю твою турботу! Це смерть моєї дитини є причиною моїх сліз. Розмовляючи зі мною про мою дитину, ти розділяєш мій смуток. Дякую тобі за це.

4. Я хотіла би, щоб ти не «вбивав» знову і знову мою дитину, усуваючи зі свого дому її світлини, малюнки, пам'ять про неї.

5. Бути матір'ю чи батьком у жалобі – не заразно, тому я хотіла би, щоб ти не уникав мене. Зараз ти мені потрібен більше, ніж будь-коли.

6. Я потребую різноманітності, хочу почути, як у тебе справи, а також хочу, щоб і ти мене слухав. Я можу бути сумна. Можу плакати, але я хотіла би, щоб ти дозволив мені говорити про моє дитя. Це моя улюблена тема.

7. Знаю, що ти часто про мене думаєш і за мене молишся. Знаю, що смерть моєї дитини завдає болю й тобі. Я хотіла б це почути: скажи мені це по телефону, напиши листа або обійми мене.

8. Я хотіла би, щоб ти не чекав, що моя жалоба одразу закінчиться через шість місяців. Перші місяці особливо травматичні; однак я хотіла би, щоб ти зрозумів, що мені здається, наче мій жаль не матиме кінця, і я завжди буду страждати через смерть своєї дитини.

9. Справді, я намагаюся «залікувати рани», однак хотіла би, щоб ти зрозумів, що вони ніколи не загояться цілковито.

то. Я завжди сумуватиму за своєю дитиною та буду сповнена жалю, що вона вже не живе.

10. Я хотіла би, щоб ти не чекав від мене «не думати про це» або «бути щасливою». Ще довго не виправдаю жодного з цих очікувань.

11. Я не хотіла би, щоб до мене ставилися як до «об'єкту співчуття», однак дозволь мені перебувати у смутку. Перш ніж «вилікуватися», потрібно бути хворим.

12. Я хотіла би, щоб ти зрозумів, що моє життя розлетілося на дрібні шматочки. Знаю, що гнітюче бути поруч з мною, коли так почуваюся. Прошу, будь терплячий до мене, так само, як і я.

13. Коли я говорю: «У мене все в гаразд», – я хотіла би, щоб ти зрозумів: мені не дуже добре, а кожен день – це змагання зі смертю моєї дитини.

14. Я хотіла би, щоб ти знав, що всі мої реакції, пов'язані із жалобою, – це нормально. Можеш очікувати депресії, гніву, всеохопного почуття безнадії та смутку. Прошу, вибач мені те, що часом я тиха, байдужа, а іншим разом – сердита й поводжуся ексцентрично.

15. Твоя порада «жити день за днем» чудова. Однак на даний момент це занадто багато й занадто швидко для мене. Я хотіла б відчувати, що зможу собі порадити будь-коли.

16. Запропонуй при нагоді поїхати зі мною на цвинтар, запалити лампадку, хвилинку помовчати. Не часто, але іноді. Дай мені знати, що ти пам'ятаєш.

17. Не говори: «Ти ще молода, ще матимеш дітей». Може, мені буде дано тішитися ще не однією дитиною, але зараз я, насамперед, мушу оплакати те дитя, яке відійшло. І жодна дитина не замінить мені його.

18. Найважливіше: згадай іноді про мою дитину. Не вдавай, що вона не існувала. Слова ранять менше, ніж постійна тиша.

М. Гаррісон

СВІДЧЕННЯ МАТЕРІ

Життя Михайлика закінчилося між Пасхальним Триденням і Вознесінням Ісуса Христа. Та весна була особлива. Усе пахло, розквітало – уся природа кипіла радістю... і я разом із нею. Пам'ятаю ту неділю Вознесіння, коли була подячна Свята Меса за зачаття нашого синочка. Повітря було тепле й чудове. У храмі мені стало погано – нормально у благословенному стані. Наступної неділі, попри сонце й погоду, мені було якось холодно... Потім я була в лікаря. Планове відвідування. І ті слова: «Не чую серцебиття. Це сталося тиждень тому». До мене не доходило, що цей лікар каже. Я навіть не могла плакати. Вибігла на вулицю, бачила, що люди переважно поснішають, ніби нічого не сталося. Це було так дивно – ніщо не було вже так, як раніше. І тільки вдома плач, і донька, яка махала ногами та штовхала диван, і сотні запитань. Однак ми змогли подякувати Богові за дар такого короткого життя синочка.

Це була єдина розрада після бездушних процедур у лікарні. Ми не мали можливості з ним попрощатися. Усе робилося швидко. Одразу після лікарні я сіла в потяг і поїхала на реколекції, де на мене чекала решта сім'ї. Так я сама хотіла. Я не змогла повернутися до пустого дому. Тепер, коли від смерті Михайлика минуло понад два роки, я зрозуміла, що Господь Бог забрав його, бо це дитячко виявилось важливіше за Нього самого. Але Бог із великою ніжністю збирав кожну мою сльозу, і, зрештою, я можу бачити добро і плід цього короткого життя. Тепер можу Йому дякувати за дар життя Михайлика. Тепер знаю, що він святий, що він вдвляється в обличчя Самого Бога і є нашим близьким посередником перед Його престолом.

Агнеса

МОЛИТВА

Боже, наш Отче, час спливає, а мені сльози навертаються на очі, на серці маю ніби тягар... Ти добре знаєш, як я хотіла народити це дитячко, котре носила у своєму лоні. Свідомо й добровільно я не робила нічого проти цієї дитини та проти її життя, а однак... сталося! Воно померло, перш ніж я могла його побачити, обняти, погодувати; перш ніж воно могло побачити світ і обличчя своїх батьків.

Однак вірую, що ця дитина живе в Тебе, щаслива. Це мусить мене заспокоїти, тим більше, що в цій смерті не було моєї провини, бо я не мала злої волі.

Сатана використовує мій смуток, пробує вдари в моє серце і ставати між мною і Тобою, мій Отче Небесний! Хоче обов'язково змусити мене відчувати докори сумління: може, щось занедбала, мало шанувалася, могла ще щось зробити. Через це хоче ввійти між Тобою і мною, викликати страх, гіркоту, почуття порожнечі в житті, хоче мене відтягнути від молитви. Боже, не дозволяй йому!

Перемагаючи ці «хмари», які мене оточують і душать, докладаючи зусиль, молюся до Тебе: дякую Тобі, Боже, за таке коротке земне життя цієї маленької дитини, яким вона змогла заслужити на вічне щастя! Прославляю Тебе у виконанні Твого Батьківського плану для неї та в Твоєму рішенні, щоб саме цієї, а не іншої години послати Ангела Смерті по її душу. Ти бачив, що для неї найкраще, і саме це вона отримала з Твоєї доброти. Помираючи, вона уникла нагоди до гріха та спокус сатани. Дозволь мені, Боже, зустріти мою дитину в славі Неба та вислухай її молитви, які вона заносить до Тебе за своїх близьких. На її прохання наповни моє серце Твоїм миром. Через Христа, Господа нашого. Амінь.

15 ЖОВТНЯ – ДЕНЬ ВТРАЧЕНОЇ ДИТИНИ

Цього дня осиротілі батьки мають можливість відкрито згадати про своїх померлих дітей, виразити свою любов, яка постійно триває, сказати цілому світові, що ці діти дуже важливі для них, і що вони хочуть, щоб інші також їх шанували. З цією метою 15 жовтня організуються Служби Божі у храмах, зустрічі, відвідини місця поховання дитини або спільних пам'ятників, присвячених цим дітям.

У світі цей день відзначають з 1988 року. Місяць і дату вибрано з огляду на приблизний термін тривання вагітності від 1 січня.

ІНТЕРНЕТ РЕСУРСИ ПРИСВЯЧЕНІ ТЕМІ ВТРАТИ ДИТИНИ В ЛОНІ МАТЕРІ:

<http://www.dlaczego.org.pl/o-nas>

Serwis dla Rodziców po Starcie Dziecka

<https://www.poronienie.pl/>

Stowarzyszenie Rodziców po Poronieniu

<http://www.memoriam.ru/>

Сайт «Memoriam. Світла пам'ять»

Видано за згодою Комісії у справах Душпастирства Родин
при Конференції Єпископів України РКЦ

<http://rodyana.org.ua>

Буклет підготувала:

Д-р суспільних наук, сімейний консультант

Тереза Андрущишина

Дизайн та верстка:

Юлія Главацька